

معرفی های گزارشی

عربی است، او نه تنها احیاگر و مصحح آثار آنان، بلکه شارح منتقد و مدافع معتقد جریان تفکر عقلی و اشراقی تاریخ اسلام بوده و با جدیت تمام با تحجر فکری به مبارزه پرداخته و به پیشرفت فکر و فرهنگ اسلامی کمک شایانی کرده است. گردآورنده به پاس برخورداری از حرمت فضل استاد و ارتباط عاطفی ای که با وی داشته، به سفارش مسئولان فرهنگی استان مرکزی اثری را فراهم آورده که بخش نخست آن به زندگی نامه و معرفی آثار استاد اختصاص یافته و در بخش دوم گزیده ای از مقالات و مصاحبه های وی درج گردیده. اما دو بخش بسیار مهم رساله یاد شده حاوی دو مقاله از مؤلف است که حکایت از آشنایی دیرین مؤلف با علامه آشتیانی دارد و حاوی نامه های پر نکته و خاطرات شیرین و تحلیل ابعاد شخصیتی وی است.

مقاله پایانی را دکتر سید حسن اسلامی به درخواست مؤلف با عنوان «آشتیانی و سنت فلسفه ستیزی» نوشته است و در آن سه محور سنت فلسفه ستیزی مسیحی، سنت فلسفه ستیزی در جهان اسلام و فلسفه ستیزی در سنت شیعی را به بحث کشیده است.

منشأ هلاکت است. و قوف بر ظاهر و عدم عبور از آن برای رسیدن به باطن، اساس انکار نبوت و ولایت است، نخستین کسی که وقوف بر ظاهر را پیشه خود ساخت شیطان بود. شیطان با ظاهر بینی، نوریت نار را با ظلمت گل مقایسه کرد و از ظاهر گل به باطن آن رسید تا نوریت آن را مشاهده کند و برتری نوریت آن را بر نوریت نار مشاهده نماید» (ص ۱۹).

گذشته از انسجام و پیوند استوار مطالب، ویژگی عمده این اثر داشتن نثری روان و دلنشین است، مخاطب از خوانش آن دلزده و ملول نمی گردد، هر چند موضوع و درون مایه آن سنگین باشد.

◀ جلال حکمت و عرفان، یادنامه استاد علامه سید جلال الدین آشتیانی محمدجواد صاحبی، چاپ اول، انتشارات احیاگران، قم، ۱۳۸۴ ش.

کتاب یاد شده که پس از رحلت استاد علامه سید جلال الدین آشتیانی انتشار یافته است، زوایایی از زندگی و آثار فیلسوف و عارفی را به نمایش گذارده است که بی تردید وارث دانش و اندیشه حکیمان و متألهان بزرگی چون ابوعلی سینا، صدر المتألهین شیرازی و محیی الدین

◀ فلسفه و کلام

◊ تاثیر مبانی فلسفی در تفسیر متون دینی از دیدگاه امام خمینی

محمد رضا ارشادی نیا، چاپ اول، بوستان کتاب، قم، ۱۳۸۴، ۱۵۹ ص، رقعی.

این نوشتار بر سه فصل بنیاد دارد؛ فصل اول به روش شناسی اندیشه امام می پردازد و فصل دوم درباره خدا و انسان و جهان است که بدون فکر فلسفی و ذوق عرفانی تبیین درستی نمی یابند و فصل سوم گزینش برخی واژه های متون دینی است، واژه هایی که هر بحث و نظری درباره آنها نیازمند آگاهی از نظریه های فلسفی می باشد، واژه هایی چون آیه، اسم، امر بین الامرین، تفویض، جبر و تهلیل و تسبیح. بنای مؤلف این است که شرح و تبیین این کلمات را از آثار امام استخراج نماید، البته گوشزد کرده «در دیدگاه امام، فلسفه و وحی، منطبق بر یکدیگرند، به گونه ای که تعبیر به موازات و دویت مجازی ... آشکارترین نمود همگرایی وحی و فلسفه در اندیشه امام، تفسیر سوره مبارک توحید است» (ص ۱۷) یا نوشته «در نگاه امام، ظاهر بینی اصل و اساس همه جهالات و

◀ قرآن و حدیث

◇ شناخت‌نامه قرآن

محمد جواد صاحبی، چاپ اول، انتشارات احیایران، قم، ۱۳۸۲.

مجموعه یاد شده مقالاتی است که به سفارش گردآورنده از سال ۱۳۶۸ ش به قلم گروهی از قرآن پژوهان نامدار تألیف گردیده و بخشی از آن به مناسبت پانزدهمین قرن ختم نزول قرآن و به مناسبت مبعث خاتم پیامبران در ویژه‌نامه کیهان اندیشه به چاپ رسیده است؛ اینک پس از بازنگری به پیوست مقالاتی دیگر در دو مجلد تقدیم علاقه‌مندان علوم قرآنی می‌شود. جلد نخست این مجموعه مقالاتی است پیرامون شناخت قرآن کریم که با مقاله «قرآن صامت از زبان قرآن ناطق» به قلم دکتر سید جعفر شهیدی آغاز می‌شود. دکتر شهیدی در این مقاله کوشیده است عظمت قرآن را از زبان علی (ع) بیان نماید و برای این منظور قسمت‌هایی از نهج البلاغه را که درباره قرآن کریم است با ترجمه‌ای تازه تنظیم نموده است.

پس از این طلعه زیبا، علامه سید جعفر مرتضی‌عاملی «تاریخ تدوین قرآن» را در سه محور نگارش کرده: اهتمام پیامبر به جمع‌آوری قرآن؛ عرضه قرآن به رسول خدا (ص)؛ ختم قرآن در عصر پیامبر. این سه مبحث با ادله متقن به اثبات رسیده است. مباحث دیگری پیرامون مصادر فهم قرآن، ترتیب سوره‌های قرآن، علل پراکنده به نظر آمدن قرآن، ارتباط و تناسب آیات در قرآن، قرآن و قرائت متواتر آن از نویسندگان و قرآن پژوهان فعال درج گردیده که نام دکتر عبدالکریم بی‌آزار شیرازی، عبدالهادی فقهی‌زاده و دکتر محمدباقر سعیدی روشن از دیگران معروف‌تر است.

اعجاز بیانی و اعجاز عددی و نظم ریاضی قرآن را نیز آقایان دکتر محمد علوی مقدم و دکتر عباس یزدانی تحلیل کرده‌اند.

آیت‌الله محمدهادی معرفت نیز با مقاله «نقش آهنگ در تلاوت قرآن» اهمیت نظم موسیقائی آیات و شیوه تلاوت آنها را گوشزد نموده است.

آیت‌الله معرفت در مقاله دیگری متشابهات در قرآن را تحقیق و تحلیل کرده است اما بحث متشابهات را دانشمندان دیگری با دیدگاه‌های گوناگون ادامه داده است؛ دکتر سید علی موسوی بهبهانی «نقد و بررسی نظرات مهم در متشابهات قرآن» را به عهده گرفته و در پی آن نقدی بر دیدگاه او از جانب دکتر محمدهادی مؤذن جامی زده شده است. تشکیک در مراتب کلام الهی و نفی مشاجرات متکلمان اسلامی عنوان مقاله‌ای است از دکتر مهدی دهباشی. مطالب عمیق دیگری از علامه حسن زاده آملی، سید عباس قائم مقامی، مهسا فاضلی، دکتر سید حسین سیدی، علی ربانی گلپایگانی، نعمت‌الله صالحی نجف‌آبادی در این جلد به نگارش درآمده است.

جلد دوم این مجموعه به بررسی تفاسیر قرآن اختصاص یافته است و مقالاتی با عناوین رسائلی درباره تفسیر و علوم قرآن منسوب به اهل بیت (ع)، مفسران نامدار قرآن، شأن نزول‌های مجعول زمینه‌ساز تفسیرهای ناروا، تفسیر رمزی کعب الاحبار، تفسیر عیاشی و مؤلف آن، مکتب عقل در تفسیر ابن‌ماهیاری، اهل بیت رسالت در تفسیر طبری، بحثی درباره تفسیر التبیان، پژوهشی پیرامون تفسیر قمی، سیمای کلامی تفسیر تبیان، مقدمه‌ای بر مباحث تفسیری سید مرتضی، پژوهشی در تفسیر علمی قرآن کریم، ویژگی‌های المیزان، تفسیرهای

موضوعی معاصر، وجوه تمایز تفسیرهای معروف و ترجمه‌های اروپایی قرآن به نگارش درآمده است.

◇ حدیث تلاش، کتاب‌شناسی توصیفی محمد محمدی‌ری‌شهری

به کوشش معاونت اطلاع‌رسانی مرکز تحقیقات دارالحدیث، چاپ اول، دارالحدیث، قم، ۱۳۸۴، ۱۲۲ ص.

«حدیث تلاش» نگاهی به سال‌ها تلاش خستگی‌ناپذیری است که اکنون به بار نشسته است. این مجموعه عهده‌دار معرفی‌آثاری است که غالب آنها را کتاب‌های حدیثی تشکیل می‌دهند، نوشته‌ها و آثاری که رسانشان آسان‌یاب کردن، زودفهم نمودن و همگانی کردن یکی از دو منبع اساسی دین (حدیث) است.

در «حدیث تلاش» چهل عنوان از آثار آیت‌الله محمدی‌ری‌شهری، ریاست محترم مؤسسه علمی و فرهنگی دارالحدیث، شناسانده شده است. شاکله اصلی این آثار را قرآن و سخنان و سیره رسول اکرم (ص)، امیر مؤمنان (ع) و ائمه معصوم (ع) تشکیل می‌دهد، پاره‌ای را نیز کتاب‌های کلامی و بخش کوچکی را هم مباحثی از تاریخ معاصر به خود اختصاص داده است.

انتشار نخستین اثر آیت‌الله ری‌شهری به سال ۱۳۹۱ ق مطابق با ۱۳۵۰ ش باز می‌گردد که با عنوان بحث‌هایی درباره خدا از سوی انتشارات پیام اسلام به چاپ رسید.

در آغاز این مجموعه، زندگی‌نامه کوتاهی از پدیدآورنده درج شده، سپس تألیفات وی به صورت توصیفی گزارش گردیده است. برخی از این آثار به زبان‌های مختلف ترجمه شده یا تلخیص‌هایی از آنها فراهم آمده است که در پایان معرفی هر اثر به مشخصات

کتاب شناختی آن اشاره شده است. همچنین در پایان مجموعه، فهرست آثار ترجمه یا تلخیص شده به صورت جداگانه آمده است.

گفتنی است این مجموعه تنها معرفی آثاری از مؤلف را در بر می‌گیرد که تا پایان اردیبهشت ۱۳۸۴ به چاپ رسیده است و سایر آثار مؤلف در این دفتر نیامده است که مراحل تألیف یا آماده‌سازی انتشار را سیر می‌کنند.

◇ فرمان مالک اشتر

ترجمه حسین بن محمد بن ابی‌الرضا حسینی علوی آوی، چاپ اول، بنیاد بین‌المللی نهج‌البلاغه، قم، ۱۳۸۲، ۱۷۴ ص، رقعی.

اهمیت فرمان امیرالمؤمنین به مالک اشتر این است که مجمل و کوتاه به وظایف حاکم و فرمانروا در قبال جامعه می‌پردازد و چون حاکم و محکوم همیشه تاریخ بوده‌اند و خواهند بود محتوای این فرمان کهنگی نخواهد پذیرفت و در هر دوره‌ای می‌تواند سودمند واقع شود و اگر اهل قلم بسیاری از جمله حسین محمد علوی به ترجمه آن دست یازیده‌اند باید علت آن را در همین اهمیت جست. ترجمه آوی نخستین و قدیمی‌ترین ترجمه موجود است، منتها چون آوی هنگام ترجمه به تصنع و آرایش سخن خویش تمایل داشته از تأمل کافی در معانی و رعایت جانب امانت باز مانده است و اگر کاستی‌هایی در ترجمه وی دیده می‌شود باید علت آن را در همین عامل جست. مصحح محترم درباره آوی می‌نویسد: «آوی منسوب به آوه (=آبه، آوج، شهری بر سر راه قزوین به همدان) همان کسی است که رساله «محاسن اصفهان» مفضل بن سعد مافروخی اصفهانی را ترجمه‌ای آزاد کرد و اشعاری به فارسی و عربی و اطلاعات فراوانی از

معلومات و مشاهدات خود بر آن افزود و بدین ترتیب در باب اوضاع تاریخی و جغرافیایی قرن هشتم اصفهان منبعی ارجمند و در نوع خود بی‌نظیر پدید آورد».

◀ فقه و حقوق

◇ حقوق فرزندان در مکتب اهل بیت

محمد جواد مروجی طوسی، چاپ سوم، بوستان کتاب قم، ۱۳۸۲، ۲۸۸ ص، وزیری.

فرزند چه حقی بر گردن پدر و مادر دارد و والدین چگونه باید آن را گزارند که در بارگاه حق تعالی پاسخگو نباشند، آیا گذاشتن نام نکو، او را از آلودگی‌های اجتماع دور داشتن و آموزش قرآن و ... حق وی است و پرسش‌هایی از این قبیل مؤلف را واداشت در مکتب اهل بیت به تحقیق و تفحص بپردازد و پاسخ آنها را از رفتار و گفتار ائمه معصوم (ع) بگیرد. وی بنیان بحثش را بر هفت فصل گذاشته است، عنوان هر یک عبارت است از: جایگاه فرزندان و مسئولیت والدین؛ رابطه پدر و فرزند؛ ادب آموزی و تربیت فرزند؛ دوران بازسازی شخصیت فرزند؛ پرورش ایمان و مذهب؛ فرزند و جامعه؛ دوران بلوغ و جوانی.

گفتنی است آیت‌الله معرفت بر این کتاب مقدمه‌ای نوشته و در اهمیت این موضوع گفته است: «یکی از مهمترین وظایف دینی، اجتماعی که در جوامع اسلامی باید کاملاً رعایت شود و وظیفه پدران و مادران در رابطه با فرزندان است که متأسفانه کمتر رعایت می‌شود و بیشتر پدران و مادران بر این باورند که حقوق خود را نسبت به فرزندان محفوظ بدارند و هرگز فکر نمی‌کنند که شاید فرزندان آنها بر آنان حقوق و واجباتی داشته باشند و باید رعایت شود و در انجام آن کوتاهی نشود».

◇ کنوانسیون زنان

مهدی رئیس‌ی، چاپ اول، نسیم مقدس، قم، ۱۳۸۲.

پیوستن یا نپیوستن به کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان موضوعی است که از سال ۱۳۷۶ در دستور کار شورای فرهنگی قرار گرفت. این اثر ضمن بررسی تاریخچه و مروری اجمالی بر محتوای کنوانسیون سعی دارد پیامدهای الحاق به آن را بررسی کند و بر چهار بخش بنیاد دارد: کلیات و مفاهیم؛ بررسی حقوق عمومی زنان و موارد مطابقت و مخالفت مواد کنوانسیون با قوانین داخلی و شرع مقدس اسلام؛ بررسی حقوق خصوصی زنان طبق کنوانسیون و قوانین جمهوری اسلامی ایران؛ بررسی الحاق یا عدم الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون و نظرات ارائه شده در این رابطه.

بخش اول در دو فصل به تاریخچه و کشورهای اسلامی و غیر اسلامی کنوانسیون و نحوه پیوستن به آن و محتوا و مفادش می‌پردازد. در ضمن از الحاق به معاهدات و تبعیض سخن گفته است. بخش دوم در ده فصل از این موضوع‌ها سخن می‌راند: حق آزادی اندیشه و بیان؛ حق برخورداری از امنیت؛ تساوی در مقابل قانون؛ حق انتخاب کردن؛ حق انتخاب شدن؛ حق اشتغال؛ حق برخورداری از محاکمه عادلانه؛ حق تحصیل و آموزش؛ حق تابعیت؛ حق برخورداری از تأمین اجتماعی؛ خدمات بهداشتی درمانی و بیمه. بخش سوم بر این پنج بخش اساس دارد: حقوق خانوادگی؛ حق مسکن و انتخاب آزادانه محل سکونت و حق داشتن اقامتگاه؛ حق ارث؛ حقوق مدنی و کیفری. اما بخش چهارم از دو فصل تشکیل یافته است: نظر و ادله موافقین الحاق جمهوری

اسلامی به کنوانسیون؛ موانع پیوستن و نظر و ادله مخالفین الحاق جمهوری اسلامی به کنوانسیون.

◀ تعلیم و تربیت

◊ حکمت‌نامه جوان

محمد محمدی ری شهری، چاپ اول، دارالحدیث، قم، ۱۳۸۴، ۴۶۲ ص، وزیری. جوانی بهترین فرصت زندگی برای خودسازی و سازندگی است و جوانان، ارزنده ترین سرمایه های جوامع انسانی اند، از این رو رشد و بالندگی هر کشور در گرو آموزش و پرورش نیروی جوان آن است و موضوع جوانان در تاریخ بشر همواره مورد توجه رهبران فرهنگی و سیاسی جهان بوده است، همچنین جوان و مباحث ویژه آن از دیرباز، توجه پژوهشگران مسلمان را برانگیخته است.

«حکمت‌نامه جوان» با استفاده از رهنمودهای قرآن و اهل بیت (ع) الگوهای عینی ارزش های دینی و اخلاقی را به جوانان ارائه می نماید. این مجموعه هم برای جوانان کارا و مفید است و هم برای پژوهشگران و مدیران مرتبط با جوانان.

این مجموعه در پنج بخش اصلی سامان یافته است: نقش دوره جوانی در شکوفایی؛ عوامل شکوفایی جوان؛ موانع شکوفایی جوان؛ حقوق جوان؛ الگوی جوان. هر یک از بخش های یاد شده چند فصل را در بر می گیرد.

در بخش نخست سه محور زندگی، خودسازی و سازندگی طرح شده است.

بخش دوم به مباحثی چون شناخت، خودباوری، ارتباط با خداوند، دوست شایسته، خوشی های حلال و ارزش های اخلاقی و رفتاری می پردازد.

بخش سوم نیز موانعی چون بیکاری،

اعتیاد، همنشین بد، مستی جوانی، شهوت جنسی، دام های شیطان، آفت های فرهنگی و ... را در خود جای داده است.

چهارمین بخش به حقوق جوان بر والدین و حقوق اجتماعی او پرداخته است.

و پانجمین بخش الگوهای جوانان را مطرح می سازد و در این میان به الگوهای قرآن و اهل بیت (ع) و صحابه نیز می پردازد.

حکمت‌نامه جوان دومین مجموعه از سلسله نوشتارهایی است که با بهره گیری از رهنمودهای حکیمانانه قرآن کریم و سخنان نورانی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع) به صورت موضوعی برای استفاده اقشار مختلف جامعه تدوین شده است.

این کتاب بدون متن عربی با قطع پالتویی در ۳۸۷ ص نیز منتشر شده است.

◊ امثال و حکم برای همه یا اخلاق مصور

میرزا ابراهیم ضیع السلطنه، چاپ دوم، احیاگران، قم، ۱۳۸۴.

ابراهیم بن میرزا احمدخان ضیع السلطنه از فرهیختگان دوره قاجار است که با نثری ساده و روان و درخور فهم همگان این کتاب را به رشته تحریر کشیده و با حروفی خوشخوان و تصاویری شایان در سال ۱۳۲۷ ق به زیور طبع آراسته است.

مؤلف آن گونه که در مقدمه پر تکلف خود نگاشته، کوششی پیوسته برای توسعه صنعت چاپ و نشر داشته و در همین مسیر کتابی را به دست آورده «مشمتمل بر حکایات و تمثیلات که حکمای فرنگ برای اطفال خود

جمع آوری نموده، نصایح را مصور و مجسم ساخته بودند». وی با الهام از اثر

یاد شده به گردآوری حکایات و روایات و نکات حکمی به ویژه با زبان عربی و ادبی به دور از ایجاز مخل و اطناب ممل و خالی از اغراق شاعران و اخلاق منشیانه پرداخته و معانی را فدای الفاظ نساخته تا

«عایده اش عام و فایده اش تام گردد و شاید بسند خواص و پسند عوام شود».

نسخه هایی از کتاب مزبور به خط نستعلیق و حروف سربی و با چاپ سنگی در کتابخانه های قدیمی از جمله کتابخانه آیت الله العظمی مرعشی نجفی به دست آمد که مصحح به تصحیح و احیای آن با حفظ اصالت و اسلوب همت گمارده است.

◊ صحیفه سجادیه

ترجمه منظوم محمد مهدی جلالی، شاهرودی، چاپ اول، انتشارات احیاگران، قم، ۱۳۸۲.

مناجات های صحیفه در حقیقت زبان دل عاشق دلسوخته و معصومی است که از سرچشمه وحی سیراب گردیده و هر آنچه که دوست داشته و می خواسته را در قالب الفاظ به پیشگاه محبوبش عرضه نموده است؛ بنابراین آمیزه ای از ادب و حکمت و عرفان بر زبان زیباترین نیایشگر روزگاران جاری شده است.

در عظمت این اثر همین قدر بس که تاکنون علمای بزرگ بیش از شصت شرح بر آن نوشته اند و مترجمان و فرهیختگان ایرانی بارها آن را به زبان فارسی ترجمه کرده اند و هر کدام به اندازه توان و امکان خود معانی و مفاهیم بلندش را به مخاطبان انتقال داده اند، منتها انس و الفت روح و ذوق ایرانیان با شعر سبب گردید جناب محمد مهدی جلالی ترجمه ای منظوم از صحیفه ارائه دهد.

◀ تاریخ و شرح حال

◊ تاریخ کامل

علی بن محمد ابن اثیر، ترجمه حمیدرضا آذوب، چاپ اول، اساطیر، تهران، ۱۳۸۳، ۴۷۴ ص، وزیری.

نوشتار حاضر، ترجمه ای است از جلد

دوازدهم کتاب تاریخ کامل که طی آن وقایع و رخداد‌های تاریخی ایران و برخی سرزمین‌های اسلامی از سال ۳۳۷ تا سال ۴۰۰ ق به ترتیب و توالی تاریخ و قسوع بازگو می‌شود. کتاب با مبحث «آغاز فرمانروایی معزالدوله بر موصل و بازگشت از آن» شروع می‌شود و با «بازگشت مؤید به فرمانروایی اندلس و فرجام کار او» به پایان می‌رسد. عناوین برخی رویدادهای بازگو شده در کتاب بدین قرار است: ابتدای کار عمران بن شاهین؛ مرگ عمادالدوله بن بویه؛ بازگردانی حجرالاسود از سوی قرمطیان؛ لشکرکشی خراسانیان به ری؛ جنگ مسلمانان و رومیان در صقلیه؛ مرگ منصور علوی و خلافت فرزندش معز؛ رفتن ابوعلی سوی ری؛ مرگ امیر نوح بن نصر و فرمانروایی پسرش عبدالملک؛ جنگ سیف‌الدوله بن حمدان؛ لشکرکشی خراسانیان به ری و اصفهان؛ جنگ سیف‌الدوله در سرزمین روم؛ چیرگی معزالدوله بر موصل و بازگشت از آن؛ پدیدار شدن مستجیرالله؛ ساختن کاخ معزالدوله در بغداد؛ ناسازگاری مردم انطاکیه با سیف‌الدوله؛ غارتن خراسانی و رکن‌الدوله؛ یورش رومیان به سرزمین‌های اسلامی؛ گزارشی از قرمطیان؛ فرمانروایی محمود سبکتکین بر خراسان و رانده شدن ابوعلی از آن؛ پیکار یحیی‌الدوله در هند؛ رویداد ناربی در هند. این ترجمه با شعری تحت عنوان «جاودان خرد» سروده دکتر شفیع کدکنی در ستایش فردوسی به پایان می‌رسد.

◇ زندگی‌نامه و خدمات علمی و فرهنگی مرحوم میرزا عبدالغفارخان نجم‌الدوله امید قنبری، چاپ اول، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، تهران، ۱۳۸۳، ۱۶۰ ص، رقعی. بخش نخست کتاب گفتگویی است از

امید قنبری با عبدالله انوار در خصوص دانش ریاضی و جایگاه میرزا عبدالغفارخان نجم‌الدوله (۱۲۵۵-۱۳۲۶ ق) در ریاضی عصر قاجار. پس از آن دو مقاله درباره نجم‌الدوله به چاپ رسیده که عبارتند از: نجم‌الدوله دانشمندی جامع علوم و فنون قدیم و جدید؛ خدمات نجم‌الدوله در عهد ناصری. در بخش پایانی کتاب، متن «تشخیص نفوس دارالخلافة» تألیف میرزا عبدالغفارخان نجم‌الدوله به چاپ رسیده که تحقیق و گزارشی است از جمعیت دارالخلافة ناصری.

◇ سبائك الذهب فی معرفة قبائل العرب

محمد امین بغدادی، چاپ اول، محبین، قم، ۱۳۸۳، ۴۷۰ ص، وزیری. موضوع این کتاب شناسایی قبایل عرب است که به زبان عربی و در قالب این عناوین تدوین شده است: فضیلت علم النسب و فایده و علت نیاز به آن؛ عرب و تقسیم‌بندی آن قوم؛ شناخت طبقات انساب؛ مساکن قدیمی عرب؛ مسائلی که در علم انساب به آنها نیاز است؛ شناخت برخی از انساب عرب و ترک و روم و سیاهان؛ قبایلی که به قبیله‌ای خاص منتسب نیستند؛ قبایلی که در انتساب آنها به عرب و غیر عرب اختلاف است؛ شناخت ادیان عرب پیش از اسلام؛ برخی افتخارات عرب که میان قبایل آنها مطرح بود؛ روزهای جنگ عرب دوره جاهلیت و آغاز اسلام؛ آتش‌های معروف عرب جاهلیت؛ بازارهای معروف عرب پیش از اسلام.

◇ بازتاب تمدن‌های اشکانی-ساسانی بر سه پادشاهی در شبه جزیره کره: میراث‌ها و پیوندهای فرهنگی-قومی ایران باستان با مردم کره شهاب ستوده‌نژاد، چاپ اول، آشنیانه کتاب: مرکز بین‌المللی گفتگوی تمدن‌ها، تهران، ۱۳۸۳، ۲۲۴ ص، رقعی.

مؤلف در این کتاب کوشیده است تأثیرات تمدن‌های اشکانی و ساسانی را بر مردمان و فرهنگ شبه جزیره کره شرح دهد. برای این منظور با اشاره به میراث‌ها و پیوندهای فرهنگی قومی ایران باستان با مردم کره، چگونگی تعامل ایرانیان را با کره‌ای‌ها در طول تاریخ بررسی و ارزیابی کرده است. کتاب در پنج فصل با این موضوعات تدوین شده است: نگاهی اجمالی به مبادلات فرهنگی ایران باستان و مهندهای تمدن در چین و ماچین؛ نقش بودیسم ایرانیزه شده در ظهور شکوفایی شاخه مه‌ایانه در چین و کره و ژاپن؛ پیامدهای ورود ایرانیان باستان به خاور دور و نقش تأثیرات فرهنگی-هنری عصرهای اشکانی-ساسانی در شبه جزیره کره در ژاپن و انعکاس میراث تمدن ساسانی در شرق آسیا و مافوق خاور دور. کتاب با فهرست منابع، فهرست واژگان کلیدی و مختصری درباره نویسنده و تصاویری چند به پایان می‌رسد.

◇ تاریخ تحول دانش ریاضیات و نجوم در چین ژوزف نیدهام، ترجمه همایون صنعتی‌زاده و پرویز شه‌ریز، چاپ اول، دانشگاه شهیدباهنر کرمان، ۱۳۸۳، ۳۷۴ ص، وزیری.

آنچه در این کتاب به فارسی برگردانده شده خلاصه‌ای از مباحث ریاضی و نجوم از جلد دوم کتاب «دانش و تمدن در چین» تألیف ژوزف نیدهام است که در آن درباره جغرافیا و تاریخ چین (اعم از دوره‌ها و دودمان حاکم) اطلاعاتی فراهم آمده است. مبحث اصلی کتاب سیر تطور و بررسی رویدادهای مهم در نوشته‌های ریاضیات چین و نیز وضعیت علم ریاضی و هندسه در این سرزمین است که افزون بر آن، منابع نجوم چینی، گاهنامه‌های

باستانی آثار و نوشته های نجومی و چند و چون آن در ادوار مختلف و نیز اکتشاف و دستاوردهای علم نجوم در چین معرفی شده است، از جمله: دستیابی به مفهوم فضای بی نهایت؛ ابداع و تعبیه نجوم مقدراری و موضعی و فهرست ستارگان؛ کاربرد محور مختصات استوایی؛ ساخت ابزار و آلات رصدی؛ اختراع نیروی محرکه ساعت و ابداع دوربین بی عدسی؛ تدوین و نگاهداری بایگانی نجومی. در کتاب حاضر، این پیوست ها نیز آمده است: باب ششم از زیج الغ بیگ بن شاهرخ؛ فصلی از کتاب «خطای نامه» تألیف سید علی اکبر خطایی.

◊ قیام مختار، علل و چگونگی آن

دفرام حسینی، چاپ اول، پرتو خورشید، قم، ۱۳۸۳، ۷۲ ص، رقی.

در این کتاب، شرح قیام مختار ثقفی یکی از شیعیان امام حسین (ع) بازگو می شود که پس از پنج سال از واقعه کربلا به خون خواهی امام، علیه یزدیان قیام کرد و آنان را به سزای اعمال شان رساند. گفتنی است حکومت مختار پس از یک سال و اندی متزلزل شد و سرانجام مختار در نبرد بالشکر بصره و سران اموی و سایر دشمنان خود تاب مقاومت نیاورد. این در حالی بود که یاران و نزدیکان وی او را تنها گذاشتند و تنها نوزده نفر از سپاهیان او مردانه در کنار او جنگیدند تا این که مختار به دست دو برادر از قبیله بنی خلیفه به شهادت رسید و سر وی را برای دریافت جایزه نزد مصعب بن زبیر بردند. بخش عمده کتاب به شرح مجازات قاتلان امام حسین و یاران آن حضرت و چگونگی شکل گیری قیام مختار اختصاص یافته است.

◊ اسماعیلیون و مغول و خواجه نصیرالدین طوسی
حسن امین، ترجمه مهدی زندیه، چاپ اول،

مؤسسه دائره المعارف فقه اسلامی، قم، ۱۳۸۳، ۴۲۴ ص، وزیری.

مؤلف در این کتاب با قرائتی نو از تاریخ عربی-اسلامی کوشیده است سه موضوع تاریخی بزرگ یعنی اسماعیلیان، مغول ها و خواجه نصیرالدین طوسی را بررسی و تبیین نماید. وی در این نوشتار، نخست به شرح حال خواجه نصیر اشاره نموده اساتید و تألیفات او را معرفی می کند، سپس از اقدامات خواجه برای حفظ اسلام و حمایت وی از کتاب های بغداد سخن می گوید. بخشی از این مبحث به گفتار دیگران درباره خواجه و خواجه نصیرالدین طوسی از نظر دائره المعارف ایمان الشیعه اختصاص یافته و با مطلبی در باب سوگ خواجه و فرزندان او به پایان می رسد. در بخش دیگر کتاب که مغول ها عنوان گرفته به حمله مغول ها اشاره می شود و مطالبی درباره چنگیز درج می گردد. در آخرین بخش کتاب که اسماعیلیان عنوان دارد دو فرقه اسماعیلیه و تفاوت های این دو فرقه معرفی می شود، سپس با ذکر مطالبی در باب انشعاب و انحراف این فرق، داستان هایی از فدائیان نزاری و قلعه های آنان نقل می شود. همچنین از سرانجام این فرقه سخن می رود، ضمن آن که به نقش مغول ها در این برهه از تاریخ اشاره شده، از تأثیرپذیری آنان از اسلام به ویژه نقش اثرگذار خواجه نصیر بر هولاکو سخن می رود. برخی مباحث دیگر این بخش بدین قرار است: آیا مغول ها با صلیبیان پیمانی بسته بودند؟ تحریک صلیبی؛ آشکار شدن اهداف مغولی؛ دعوت طیبیه؛ امام طیب؛ فرقه خوجه؛ بهشت حسن صباح کجاست؟ حقیقت زندگی فرقه نزاریه؛ حشیشیه؛ اسماعیلیان ایرانی در دوره قاجاریه؛ اسماعیلیان یمن؛

ظهور امامان اسماعیلی؛ حکومت فاطمی؛ گزیده ای از ادبیات فاطمیان؛ بین چنگیز، هولاکو و طوسی. کتاب با ضمیمه ای تحت عنوان سهم ابن میثم، خیام و طوسی در پیشرفت استدلال های ریاضی به پایان می رسد.

◊ اخبارنامه: تاریخ تالش از سلطنت نادرشاه تا سلطنت محمدشاه قاجار

احمد بن خداوردی، چاپ اول، وزارت امور خارجه، مرکز چاپ و انتشارات، تهران، ۱۳۸۳، ۲۶۸ ص، وزیری.

نوشتار حاضر، شرح حوادث و رویدادهایی است که در یک دوره تقریباً صدساله از دوره نادرشاه تا اواخر سلطنت فتحعلی شاه قاجار در سرزمین تالش اتفاق افتاده است. کتاب متشکل از چهار بخش است که بخش نخست آن از دوره نادرشاه آغاز می شود و در زمان آقا محمدخان پایان می یابد. در این بخش مؤلف از چگونگی تسلط میرعباس بیگ بر تالش سخن گفته است. بخش دوم کتاب که وقایع آن به دوره آقا محمدخان اختصاص دارد با فرار مرتضی قلی خان -برادر آقا محمدخان- به سرزمین تالش آغاز می شود که طی آن حاکمیت میرمصطفی خان بر این منطقه به تفصیل بازگو می شود. در بخش سوم، شرح مشاهدات نویسنده از دوره دوم جنگ های روس و ایران درج گسردیده است. در بخش پایانی کتاب، شرح حال نویسنده با اشاره به چگونگی تسلط روس ها بر منطقه تالش و نابودی خاندان میرمصطفی خان و سرانجام این خاندان و نیز جنایات روس ها در این خطه بیان شده است.

◊ تاریخ اجتماعی و سیاسی ایران در دوره معاصر (ج ۱-۲)

سعید نفیسی، چاپ اول، اهورا، تهران، ۱۳۸۳، ۸۰۰ ص، وزیری.

در این کتاب، مهمترین رخدادها و وقایع سیاسی و اجتماعی ایران دوره قاجاریه از آغاز تا پایان حکومت فتحعلی شاه بازگو شده است. کتاب با مطالبی تحت عنوان «ایران ما در این صد و هشتاد سال» آغاز می شود که طی آن از پیشینه و نژاد قاجارها، ظهور این طایفه در تاریخ ایران و اوضاع آنها پیش از سلطنت و نیاکان آقا محمدخان سخن می رود، سپس مباحث کتاب با این موضوعات تدوین می شود: آقا محمدخان، مناسبات گرجستان با ایران؛ اوضاع اجتماعی ایران در زمان آقا محمدخان؛ فتحعلی شاه؛ مقدمات جنگ دوم ایران و روسیه؛ اختلاف ایران و روسیه؛ آغاز جنگ های ایران و روسیه؛ نتیجه جنگ های نخستین تا پایان سال ۱۲۲۰؛ مناسبات ایران و روسیه پیش از قاجارها؛ جزئیات وقایع گرجستان در این دوره؛ دوره میان دو جنگ؛ وضع اجتماعی ایران در این دوره؛ روابط سیاسی با روسیه؛ مراحل و عواقب جنگ دوم؛ عهدنامه ترکمان چای؛ جنگ های ایران و عثمانی؛ ایران و افغانستان؛ اوضاع اقتصادی ایران. پیش از مباحث اصلی کتاب، مؤلف انگیزه خود را از تألیف کتاب در دیباچه شرح داده است. کتاب با فهرست اعلام به پایان می رسد.

◊ مآثر سلطانیه (تاریخ جنگ های اول ایران و روس) به ضمیمه تاریخ جنگ های دوره دوم از تاریخ ذوالقرنین

عبدالرزاق بن نجفقلی مفتون دنبلی، چاپ اول، مؤسسه انتشاراتی روزنامه ایران، مؤسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران، تهران، ۱۳۸۳، ۶۷۲ ص، وزیری.

مآثر سلطانیه نوشته عبدالرزاق بیک دنبلی متخلص به مفتون درباره تاریخ دوره اول هجوم روسیه به ایران از آغاز تا معاهده گلستان به همراه فشرده ای از رخدادهای

سلطنت فتحعلی شاه قاجار از پایان جنگ های مرحله اول تا آستانه هجوم مجدد قوای روسیه به خاک ایران است. مؤلف که در همین ایام در دارالسلطنه تبریز حضور داشته، شاهد بسیاری از حوادث قفقاز و آذربایجان بوده و روایت مستقیم و دست اولی از جنگ های ایران و روسیه فراهم آورده است. با توجه به این که عبدالرزاق در آستانه هجوم دوم روس ها به ایران درگذشت و نتوانست حوادث دوره دوم جنگ ها را نیز روایت کند در تصحیح حاضر، گزارش جنگ های مرحله دوم از نسخه خطی تاریخ ذوالقرنین نوشته حاویری شیرازی به پایان کتاب افزوده شده است. کتاب مآثر سلطانیه در زمان حیات مؤلف و یک سال پیش از درگذشت دنبلی در چاپخانه سنگی تبریز به چاپ رسید. در سال ۱۳۵۱ چاپ افستی از روی چاپ سنگی صورت گرفت. تصحیح حاضر براساس همان چاپ سنگی صورت گرفته و علاوه بر مقدمه مصحح درباره تاریخ جنگ های ایران و روسیه و پیشینه طایفه دنبلی و سرگذشت عبدالرزاق مفتون از توضیحات مفصلی درباره مطالب به صورت زیرنویس برخوردار است. در پایان نیز متن تعدادی از قراردادهای منعقد شده میان والی گرجستان و دربار قاجار با فرانسوی ها، روس ها، انگلیسی ها و عثمانی ها آمده است.

◊ نخست وزیران سلسله قاجاریه

پرویز افشاری، چاپ اول، مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه، تهران، ۱۳۸۳، ۴۳۲ ص، وزیری.

کتاب حاضر جلد دوم از مجموعه صدر اعظم های سلسله قاجاریه به شمار می آید که به شرح حال نخست وزیران سلسله قاجاریه پس از صدور فرمان

مشروطه اختصاص یافته است. در این کتاب تلاش شده ضمن بررسی شرح حال نخست وزیران سلسله قاجاریه اهم رویدادهای دوران وزارت هر یک و عوامل مؤثر در موفقیت یا عدم موفقیت آنان بررسی شود، همچنین کوشش شده تا به روابط خارجی در دوران وزارت هر یک از نخست وزیران و چگونگی ارتباط آنان با روحانیون و علمای مذهبی هر چند مختصر اشاره شود. در پایان هر فصل نیز گذری بر دوران پس از نخست وزیری و برداشت های تاریخی از عملکرد آنان صورت گرفته است. ارائه پنجاه برگ از اسناد تاریخی دوران مشروطیت تا انقراض سلسله قاجاریه زینت بخش پایان کتاب می باشد. در انتخاب اسناد تلاش به عمل آمده تا موضوعات متعدد مربوط به حوادث پس از مشروطیت در معرض دید علاقه مندان به تاریخ ایران قرار گیرد. کتاب با تصاویری از نخست وزیران مورد نظر همراه است.

◊ اللهیار صالح به روایت اسناد

مرکز اسناد انقلاب اسلامی، چاپ اول، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، تهران، ۱۳۸۳، ۴۸۴ ص، رفعی.

در نوشتار حاضر، شرح زندگی اللهیار صالح با اشاره به فعالیت های وی در دوران پهلوی براساس اسناد موجود در مرکز اسناد انقلاب اسلامی بازگو شده است. گفتنی است اللهیار صالح پس از تحصیل در مدرسه امریکایی و منشی گری در سفارت آمریکا به دیوان عدلیه وارد شد و پله های ترقی را تا رسیدن به وزارت پیمود. از جمله فعالان حزبی بود که فعالیت های خود را با هدف تقویت جایگاه سلطنت انجام می داد. وی نظریات و خط مشی های سیاسی آمریکا درباره ایران را فاقد ویژگی استعماری می دانست

و به همین دلیل با برنامه‌های امریکا همسویی داشت. او که در فعالیت‌های حزبی خود، در حزب ایران و جبهه ملی به ویژه جبهه ملی دوم، اندیشه پذیرفتن حکومت پهلوی را مدنظر قرار داده بود در برابر قیام پانزدهم خرداد نیز سکوت کرد و سرانجام سیاست صبر و انتظار را برای مدت نامعلومی پیشنهاد داد.

◊ فراز و فرود فرقه دموکرات آذربایجان به روایت اسناد محرمانه آرشیوهای اتحاد جماهیر شوروی
جمیل حسنوف، ترجمه منصور همایی، چاپ اول، نشر نی، تهران، ۱۳۸۳، ۲۵۶ص، رقی.

در بخشی از یادداشت ناشر آمده است: محور اصلی این کتاب - که آن را یک گزارش مرحله به مرحله و مستند از سرگذشت آذربایجان از روز هجوم واحدهای نظامی ارتش سرخ بدان سامان در شهریور ۱۳۲۰ تا اندک زمانی بعد از خروج واحدهای مزبور از خاک ایران در بهار ۱۳۲۵ نیز می‌توان توصیف کرد - به چگونگی فراز و فرود فرقه دموکرات آذربایجان اختصاص دارد، این که چگونه پس از تلاش ناموفق دولت شوروی برای کسب امتیاز نفت شمال، مقامات مسکو با استفاده از شبکه امنیتی و اطلاعاتی گسترده‌ای که در این سال‌ها در آذربایجان برپا کرده بودند موجبات تشکیل فرقه دموکرات آذربایجان را فراهم آوردند. توصیف جزء به جزء نقش ارگان‌های سیاسی، امنیتی و نظامی شوروی - و به ویژه حزب کمونیست و کاگب جمهوری آذربایجان - در این ماجرا، آمادگی فرقه دموکرات برای تجزیه کامل آذربایجان و ادغام آن در حوزه شوروی به رغم تظاهر به حمایت از تمامیت ارضی ایران ... از جمله مباحث در خور توجهی اند که در کنار توصیف کلی تحولات آذربایجان در

این ایام آمده‌اند. کتاب با تصاویری از شخصیت‌های مورد بحث همراه است.

◊ بررسی تطبیقی آسیب‌شناسی انقلاب اسلامی با انقلاب اکتبر ۱۹۱۷ روسیه
مختارزاد احمد، چاپ اول، اعتدال، تهران، ۱۳۸۳، ۲۵۸ص، وزیری.

نوشتار حاضر با هدف مقایسه آسیب‌شناسی انقلاب اکتبر ۱۹۱۷ روسیه و انقلاب اسلامی ایران نگارش یافته و نگارنده بر آن است ضمن بررسی تطبیقی، آفات و موانعی را که سبب فروپاشی و شکست انقلاب روسیه گردید تحلیل نماید و تعیین کند که این عوامل تا چه اندازه می‌تواند در فروپاشی و شکست انقلاب اسلامی مؤثر واقع شود. مباحث کتاب ذیل این عناوین تنظیم شده است: تئوری‌های آسیب‌شناسی انقلاب؛ نگرشی بر انقلاب اکتبر ۱۹۱۷ روسیه و انقلاب اسلامی ایران؛ اصلاحات در شوروی و جمهوری اسلامی ایران؛ آسیب‌شناسی انقلاب روسیه و انقلاب اسلامی و بررسی تطبیقی آسیب‌شناسی انقلاب روسیه با انقلاب اسلامی ایران و راهکارهای مقابله با آن.

◊ بیست و پنج سال در ایران چه گذشت (از بازرگان تا خاتمی): از بنی صدر تا شورای موقت ریاست جمهوری

داود علی‌بابایی، چاپ اول، امید فردا، تهران، ۱۳۸۳، ۵۱۴ص، وزیری.
در دومین جلد از مجموعه «۲۵ سال در ایران چه گذشت» وقایع و رخداد‌های سیاسی ایران از زمان انتخاب ابوالحسن بنی‌صدر به ریاست جمهوری تا خلع وی و تشکیل شورای موقت ریاست جمهوری بازگو شده است. گفتمنی است روز جمعه، پنجم بهمن ۱۳۵۸، مردم ایران به پای صندوق‌های رأی رفتند تا اولین رئیس‌جمهوری را تعیین کنند؛ در این

روز تاریخی، ابوالحسن بنی‌صدر با به دست آوردن بیش از هفتاد درصد آرای شرکت‌کنندگان، گوی سبقت را از دیگر نامزدها ربود و نام خود را به عنوان اولین رئیس‌جمهور نظام نوپای اسلامی در تاریخ این مرز و بوم به ثبت رساند ... بنی‌صدر - با تحلیل غلط از شرایط آن روز ایران و انتخاب یک استراژی محکوم به شکست - به راهی رفت که در پایان آن تراژدی سیاسی، بسیاری از حامیان خود را از دست داد و جماعت عظیمی از مردم را از کرده خود (یعنی انتخاب وی به ریاست جمهوری) پشیمان کرد.

◊ احیاء الملوك

شاه حسین بن غیاث‌الدین محمد، چاپ اول، نشر کتانتشارات علمی و فرهنگی، تهران، ۱۳۸۳، ۶۷۲ص، وزیری.

اثر حاضر، تاریخ سیستان از ادوار باستانی تا سال ۱۰۷۲ق است. هدف نویسنده (ملک شاه حسین) که از شاهزادگان سیستان در هنگام سلطنت شاه عباس اول بوده، احیای نام پادشاهان سیستان بوده است. اما در حقیقت، این اثر مکمل کتاب تاریخ سیستان است که حدود سال هفتصد هجری نوشته شده است. ارزش تاریخی این کتاب از آن روست که نویسنده برای تکمیل کار خود از کتاب‌های متعددی استفاده کرده که تا آن زمان درباره تاریخ سیستان نوشته شده بود. علاوه بر این او خود شاهد اتفاقاتی بوده که در این منطقه رخ داده است. مطالب این اثر برای شناخت طبقات اجتماعی مختلف در خور اهمیت است. مؤلف کتاب را به سه فصل و یک مقدمه و یک خاتمه به شرح زیر تقسیم کرده است. مقدمه در بیان اهل دانش و روایان حدیث و اهل تفسیر و زهاد و عباد و شعرای نامدار است که در آن ولایت

بوده‌اند و نسب ملوک سیستان و بعضی چیزها که مخصوص آن ولایت است، اعم از عجایب و غرایب و ذکر اسامی بلده و وجه تسمیه آن. فصل اول ذکر عده‌ای است که در آغاز در سیستان تا ظهور اسلام در آن سرزمین نامدار بوده‌اند و نیز شمه‌ای از حالات امرای عرب که در آن ملک حکومت نموده‌اند. فصل دوم در وقایع حالات اولاد کسری است که بعد از استیصال عجم و دولت اسلام به سیستان آمده‌اند و همچنین ظهور دولت یعقوب لیث و خلیف بن احمد تا زمان تاج‌الدین ابوالفضل. فصل سوم شرح زمان ملک قطب‌الدین محمد تا سال ۱۰۲۷ ق است. خاتمه در شرح وقایعی است که این سالک رضا و تسلیم را در این مدت مشاهده افتاده و تعداد اسفار و تفصیل عبور بلاد و امصار و مدت توقف هر بلده و زیارت مشاهد مقدسه و حروری که در سیستان و دیگر مواضع واقع شده و راقم مرتکب آن شده و معرفت حال اهل روزگار. گفتنی است چاپ نخست این کتاب در سال ۱۳۴۴ بوده و اینک چاپ دوم آن عرضه شده است.

گستره تاریخ؛ گفتگوهای با تاریخ‌نگاران ایران مسعود رضوی، چاپ اول، هرمس، مرکز بین‌المللی گفتگوی تمدن‌ها، تهران، ۱۳۸۲، ۳۷۴ ص، رقعی.

کتاب در سه بخش حاوی گفتگوهای درباره تاریخ، تاریخ معاصر ایران و افق‌های تاریخ اسلام است. پیش از هر گفتگو به اختصار از آثار و مقام علمی و شرح حال گفتگو شونده سخن رفته است. بخش نخست که روزنه‌ای به تاریخ عنوان گرفته، مشتمل بر گفتگوهای با تاریخ‌نگاران ایران است. مطالب این بخش به قرار ذیل است: همزاد آدمیزاد (گفتگو با دکتر محمد ابراهیم باستانی

پاریزی)؛ تاریخ‌نگاری و فلسفه تاریخ در ایران (گفتگو با دکتر عباس زریاب خویی)؛ در جستجوی حلقه‌های مفقود فرهنگ (گفتگو با عبدالحسین حائری)؛ موزه‌هایی در باد (گفتگو با دکتر مرتضی فرهادی)؛ سپیده‌دم تاریخ‌نگاری در ایران (گفتگو با ناصر تکمیل همایون)؛ نظریه‌های عمده در تاریخ‌نگاری معاصر ایران (گفتگو با عبدالله شهبازی). عناوین برخی مقالات بخش‌های دوم و سوم بدین شرح است: رویارویی اندیشه‌ها در انقلاب مشروطیت (گفتگو با عبدالهادی حائری)؛ مشروطیت، قانون، آزادی، عدالت (گفتگو با محمدجواد شیخ الاسلامی)؛ نقطه‌های آغاز در تحولات جدید ایران (گفتگو با احمد احرار)؛ تاریخ‌نگاری اسلام (گفتگو با سید جعفر شهیدی)؛ شهر پیامبر (گفتگو با حسین قره‌چانلو)؛ نهج البلاغه و تاریخ به روایت ابن ابی‌الحدید (گفتگو با محمود مهدوی دامغانی).
تاریخ قم یا حریم مطهر بانوی عالیقدر اهل بیت عصمت و طهارت حضرت فاطمه معصومه (س)
محمدحسین ناصرالشریعه، چاپ اول، رهنمون، تهران، ۱۳۸۲، ۵۰ ص، وزیری.

در نوشتار حاضر، تصحیح کتاب تاریخ قم یا حریم مطهر بانوی عالیقدر اهل بیت عصمت و طهارت حضرت فاطمه معصومه (ع) با مقدمات، تعلیقات و اضافاتی چند به طبع رسیده است. کتاب با مقدماتی در مدح حضرت معصومه، موقعیت قم، قم قبل از اسلام، قم در دوران اسلامی، قم در دوره صفویه آغاز شده به اجمال از سازمان اداری آستانه قم و دیگر مطالب مربوط به آن سخن رفته است، همچنین دانشمندانی که در این شهر می‌زیسته‌اند معرفی شده‌اند. افزون بر این، مقدمه چاپ‌های قبلی کتاب در

این بخش به طبع رسیده است. در پی این مطالب، مباحث اصلی در پنج باب فراهم آمده و در پایان شعرای قم معرفی شده‌اند. در باب اول ذیل سیزده فصل از موقعیت جغرافیایی و تاریخی قم سخن می‌رود، همچنین به برخی حوادث طبیعی از جمله سیل‌های عظیم اشاره می‌گردد که به این شهر خساراتی وارد نموده. ورود نخستین طایفه عرب اشعری به قم و برخی مطالب تاریخی دیگر، مطالب باب اول را تشکیل می‌دهد. باب دوم در دو فصل تدوین شده به روایاتی درباره این شهر اختصاص دارد. در این باب به راه‌های قم در زمان قدیم و امروز اشاره شده است. باب سوم با شرح ورود حضرت معصومه (س) به قم آغاز می‌شود و در پی آن، تاریخچه گنبد و بارگاه با اشاره به پادشاهان مدفون در قم درج می‌گردد، همچنین امامزاده‌هایی که در قم و اطراف این شهر دفن شده‌اند معرفی می‌شوند. مؤلف در باب چهارم مساجد و مدارس قم را معرفی می‌کند. فصل پنجم به معرفی فقها، راویان، محدثین و دانشمندان نامی قم از عصر محقق قمی تا عصر حاضر اختصاص یافته است.

نگاهی گذرا به بوشهر: دو قرن مقاومت علیه استعمار سید قاسم یاحسینی، چاپ اول، کنگره بزرگداشت سرداران و ۲۰۰۰ شهید استان بوشهر، دریاورد، تهران، ۱۳۸۲، ۲۸۸ ص، رقعی.

در این کتاب، مبارزات و دلوری‌های مردم بوشهر علیه استعمارگران انگلیسی بازگو شده، طی آن مبارزان شاخص این خطه از کشور معرفی می‌گردند. افزون بر آن، زندگی‌نامه شهید نادر مهدوی و حماسه او در خلیج فارس بیان می‌شود. کتاب طی چهار فصل با این عناوین تدوین شده است: اولین هجوم استعمار انگلیسی به بوشهر؛ حماسه باقرخان؛

رئیس علی دلواری رودر رو با انگلیسی‌ها - عصر رئیس علی دلواری؛ حماسه شهید نادر مهدوی در خلیج فارس - در پایان کتاب چهار ضمیمه به چاپ رسیده که مشتمل بر برنامه‌های تاریخی در دوره حماسه بوشهر علیه انگلیسی‌هاست، از جمله نامه سرپرستی کاکس به آیت‌الله شیخ محمدحسین برازجانی و نامه آیت‌الله شیخ محمدحسین برازجانی به سرپرستی کاکس.

◇ پیر مراد قونیه و خازن هفت گنج

ولی‌الله شاهسواری، محمد بیات، چاپ اول، نسیم حیات، قم، ۱۳۸۲، ۲۸۴ ص، وزیری.
در این مجموعه مقالات عرضه شده در دو همایش نخستین ارجداشت سراسری مولانا جلال‌الدین محمد بلخی و نخستین پاسداشت سراسری حکیم نظامی گنجوی که در سال ۱۳۸۰ در شهرستان الیگودرز برگزار شد به طبع رسیده است. عناوین برخی از مقالات عبارتند از: نگاهی به دیدگاه روان‌شناسانه مولانا در مثنوی؛ مولانا جلال‌الدین در قرن بیست و یکم (عصر انفورماتیک و شخصیت جهانی او و عرفان)؛ تلمیح‌های پیچیده و رازآمیز در مثنوی معنوی مولانا؛ آسیب‌شناسی روانی و مکتب مولانا؛ مولوی و آیات قرآنی، روایات و احادیث؛ بحث رباب خیال از دیدگاه مولوی؛ زن مبارک درخت برومند از دیدگاه نظامی گنجوی؛ تأثیر خمسه نظامی گنجوی بر فرهنگ و ادب و هنر ایران؛ بازنویسی منظومه خسرو و شیرین با تکیه بر زمینه‌های تاریخی آن (دوره سلجوقی)؛ ماهیت و قلمرو ادبیات و آثار ادبی از دیدگاه حکیم نظامی؛ قدیمی‌ترین شرح بر چند بیت از خسرو و شیرین نظامی.

◇ احوال و آثار بدیع‌الزمان فروزانفر

علیرضا پوررغفتمی، چاپ اول، انجمن آثار و مفاخر

فرهنگی، تهران، ۱۳۸۲، ۲۹۶ ص، وزیری.
این نوشتار به بیان زندگی نامه و فعالیت‌های علمی و تحقیقی اسناد بدیع‌الزمان فروزانفر (۱۳۴۹-۱۲۷۸) اختصاص دارد. گفتنی است استاد بدیع‌الزمان فروزانفر یکی از شخصیت‌های برجسته علمی روزگار ماست که منشأ خدمات گسترده‌ای در عرصه علم و ادب این سرزمین بوده است. وی در بشرویه (شهری در جنوب استان خراسان) دیده به جهان گشود و در دامان خانواده‌ای متدین و روحانی پرورش یافت. مقدمات علوم را نزد پدر و معلمان زادگاهش فراگرفت و در سن جوانی عازم مشهد شد. مدت چهار سال از محضر ادیب نیشابوری بهره برد و سپس به تهران عزیمت کرد و مراحل ترقی را یکی پس از دیگری پیمود. معلمی را از مدرسه دارالفنون آغاز کرد و با گذراندن مدارج علمی به رتبه علمی استاد ممتاز دانشگاه‌ها نایل شد. او علاوه بر تدریس، مدت زیادی پست معاونت و سپس ریاست دانشکده معقول و منقول را بر عهده داشت و مدتی هم به عنوان سناتور به مجلس سنا راه پیدا کرد. در سال ۱۳۴۹ بازنشسته شد و در شانزدهم اردیبهشت ماه ۱۳۴۹ دار فانی را وداع گفت.

◇ وقایع رمضان و شهادت علی (ع)

احمد صادقی اردستانی، چاپ اول، هستی‌نما، تهران، ۱۳۸۲، ۳۲۸ ص، رفعی.
عظمت و بزرگی رمضان را باید در عبادت‌ها و نمازهای مستحبی‌ای سراغ گرفت که عابدان الهی به آن فراخوانده شده‌اند، باید در ليله القدری جست که سرنوشت یک سال آدمی را ورق می‌زند و اگر فرد در آن شب توبه نماید از همه معاصی پاک خواهد شد و مشمول عنایت

ربانی قرار خواهد گرفت، شأن و شکوه رمضان را باید در شهادت علی (ع) یافت، امامی که همه عمر در ترویج و تعالی دین کوشید و ذره‌ای از خواست و فرمان الهی تخطی نمود و برای اجرای عدال الهی بود که در بارگاه عبادت به دست ناپاک افراد به شهادت رسید، اهمیت رمضان را باید در وقایعی یافت که در این ماه پر میمنت صورت گرفته‌اند. دریافت این شأن و جلال بود که مؤلف را واداشت به فحوص و بحث درباره ماه رمضان پیردازد و حاصل مطالعه و جستجوی خویش را با قلمی روان و همه‌پسند به مخاطب عرضه کند. وی همه تحقیق خویش را ذیل سیزده عنوان گنجانده که جهت آشنایی چکیده هر یک را تقدیم می‌کنیم. نویسنده ذیل عنوان «نجوای رمضان» به این مطلب اشاره می‌کند که هرگاه ماه رؤیت شد بر هر مسلمانی - غیر از افراد معذور - واجب است روزه بگیرد و بدانند روزه نه فقط موجب صحت و سلامتی او می‌شود بلکه اسباب معرفت حق را فراهم می‌آورد. «قرآن و رمضان» عنوان دوم این اثر است که به اهمیت رمضان و وجه تسمیه آن و احکام روزه‌داری و آثار جسمی و روحی آن و مجازات روزه‌خواری می‌پردازد. «تقوا فلسفه روزه» عنوان سوم این نگارش است؛ مخاطب از نقش روزه در پاگرفتن تقوا و رشد و بالش آن در آدمی و اهمیت تقوا و بحث لغوی و کانون آن و صفات متقین آگاه می‌شود، همچنین از آثار بی‌تقوایی و آثار سازنده تقوا مطلع می‌گردد، آثاری که نگارنده آنها را در سه اثر جمع کرده کرد: فکری و فرهنگی؛ اخلاقی و تربیتی؛ مادی و معنوی.
عنوان چهارم «ابوطالب، مؤمن قهرمان» است که به وفات جناب ابوطالب در هفتم

رمضان و سعی و اهتمام وی در رشد و نمو دین اسلام می پردازد. «خدیجه همسر پیامبر» مطلب بعدی این نوشته است، بزرگ بانویی که با همه توان در ترویج اسلام کوشید و در دهم رمضان از دنیا رخت بریست. «مسیح منادی صلح و...» ششمین مبحث این کتاب می باشد، پیامبری که به ارشاد و هدایت مردم پرداخت و به آمدن پیامبر اسلام بشارت داد و در سیزدهم رمضان انجیل بر وی نازل شد. عنوان هفتم (امام حسن، جانشین شایسته) به امام دوم اختصاص دارد که در سوم رمضان به دنیا آمد، نویسنده به زندگی امام (ع) در دوره خلفا و حضور وی در جنگ های جمل و صفین و مناصب وی اشاره می کند و بعد از زمان امامت وی و صلح با معاویه سخن می راند. عنوان هشتم پردازشی کوتاه به توبه و انواع گناهان است که اگر فرد از آنها توبه ننماید اسباب رنج و عذاب خویش را فراهم آورده است. نویسنده ذیل عنوان «عوامل برکت و بی برکتی» به برکت و عوامل و آثار آن و انسان هایی می پردازد که منشأ برکتند.

«شب قدر، شب وصل» عنوان دهم این اثر است؛ خواننده ذیل این مبحث با شب قدر و معنای آن و این که کدام شب است و تکالیف شب قدر آشنا می شود و ذیل عنوان یازدهم از مولود کعبه علی (ع) و رشد و پرورش وی در نزد پیامبر و پر محبت بودن علی (ع) و حفاظت وی از بیت المال اطلاعاتی کسب می کند و با عنوان «مرگ در نظر علی» از دیدگاه امام علی (ع) به مسأله مرگ آگاه می شود و ذیل عنوان آخر از چگونگی شهادت این امام همام مطلع می گردد. ناگفته نماند ربط همه این عنوان ها را باید در رمضان جویا شد.

ادبیات

مبانی ادبیات کودک و نوجوان؛ ویژه ادبیات دینی

محمود حکیمی، مهدی کاموس، چاپ اول، آرون، تهران، ۱۳۸۳، ۵۸۰ص، وزیری.

در این کتاب سعی شده الگوهای مناسب دینی و دستمایه های داستانی برای نویسندگان ادبیات دینی کودک و نوجوان با موضوعاتی از این دست مطرح گردد: رویکرد جهانیان به مذهب؛ کارکردهای ادبیات کودک و نوجوان؛ ویژگی های داستان کودک و نوجوان؛ دین؛ ادیان و آیین های غیرو حیانی (براساس جمعیت پیروان)؛ لزوم شناخت ادیان غیر و حیانی؛ مراحل تربیت از دیدگاه اسلام؛ بازگشت به دین و معنویت و پرسش های نوجوانان؛ مراحل رشد تفکر دینی و دین شناسی کودک و نوجوان؛ رابطه دین و ادبیات و تأثیر ادبیات دینی بر فرهنگ و اخلاق جامعه؛ ادبیات نوجوانان و الگوهای مناسب؛ خداگونگی در ادیان؛ پیامبران و امامان الگوهای صداقت و راستی؛ مردان و زنان اهل فتوت؛ الگوهای جوانمردی و ایثار؛ عارفان، الگوهای فرزاندگی؛ زمامداران عادل و انسان های صالح؛ نیک خواهان و نیکوکاران؛ تلاشگران و پیروزمندان و آسیب شناسی ادبیات دینی کودکان و نوجوانان.

زندگی نامه فردوسی و سرگذشت شاهنامه

سید محمد دبیرسیاقی، چاپ اول، نشر قطره، تهران، ۱۳۸۳، ۴۵۶ص، رقعی.

بخش نخست کتاب به شرح زندگی نامه حکیم فردوسی (۳۲۹-۴۱۶) اختصاص دارد. در بخش دوم مقدمه های شاهنامه درج شده که عبارتند از: مقدمه قدیم یا مقدمه شاهنامه نشر ابومنصوری؛ مقدمه اوسط شاهنامه؛ مقدمه هشتصد ساله شاهنامه و مقدمه جدید مشهور به مقدمه

بایسنقری. در بخش سوم کتاب آثار دیگر شاعران که در آنها ذکری از فردوسی و شاهنامه آمده به ترتیب تاریخ از دیوان سیستانی تا دیوان بیگی در حدیقه الشعرا معرفی شده است. بخش پایانی کتاب به معرفی شاهنامه و چگونگی تألیف آن اختصاص دارد.

شاهنامه و ادبیات قزاقی

بولاک بک باتیرخان، چاپ اول، مؤسسه ترجمه و نشر واژه آرا، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، تهران، ۱۳۸۳، ۲۴۲ص، وزیری.

هدف نگارنده از تألیف این کتاب بررسی چگونگی تأثیر شاهنامه بر ادبیات قزاقی و معرفی داستان حماسی «آپامیس» و مقایسه آن با داستان های شاهنامه است.

در فصل نخست با بررسی اجمالی تاریخ زبان های ترکی به ویژه زبان و ادبیات قزاقی و همچنین موقعیت جغرافیایی و تاریخی این سرزمین، شناخت کلی از قزاقستان، مردم، فرهنگ و شرح مهمترین دوره ادبیات قزاقی که با شاهنامه در ارتباط بوده است ارائه می گردد. در فصل دوم، نخست به بررسی اهمیت شاهنامه در ایران، تأثیر آن بر شعرای بزرگ ایران که باعث شده است تعداد زیادی از آثار به تقلید از آن به وجود بیایند و نیز تأثیر شاهنامه بر ادبیات حماسی بعد از خود چه از لحاظ داستان ها و چه از لحاظ قالب ادبی پرداخته شده است، سپس اهمیت شاهنامه در جهان بررسی شده که شامل دو گفتار یعنی تأثیر شاهنامه در کشورهای اروپایی و تأثیر شاهنامه در ادبیات قفقاز و آسیای مرکزی است... فصل سوم به بررسی شاهنامه و ادبیات قزاقی مربوط می شود. ارتباط داستان های حماسی و پهلوانی قزاقی با شاهنامه مورد بحث قرار گرفته و از وجوه مشترک بین آنها سخن رفته است...

موضوع فصل چهارم به طور ویژه شاهنامه و شاعران قزاقی است. نخست آثار فارسی که مورد توجه قزاق‌ها بوده اند به اجمال بررسی و سپس یوسف بلاساغونی و آبابی، دو شاعر بزرگ معرفی شده اند و تأثیرپذیری آنان از ادبیات فارسی به ویژه شاهنامه و نکته مشترک اشعار فردوسی و آبابی بررسی شده است ...

◊ اوج و انحطاط سبک هندی

محمدحسین خسروان، چاپ اول، سخن گستر، مشهد، ۱۳۸۳، ۲۰۴ ص، وزیری.

این کتاب پژوهشی است در زمینه شعر فارسی در قرن نهم و دهم که به تحلیل و بررسی عوامل مؤثر در اوج و انحطاط سبک هندی می‌پردازد. نوشتار حاضر در قالب نه بخش تنظیم شده و دارای عناوین زیر است: ریشه‌ها و شروع سبک هندی؛ علل انحطاط سبک هندی؛ اوضاع سیاسی در قرن نهم و ده؛ صائب تبریزی کاروان سالار سبک هندی؛ نشانه‌هایی از سبک هندی در شعر فغانی و ...

◊ سراپرده عشق: مجموعه مقالات درباره شاه نعمت‌الله ولی

محمد رضا صرفی، محمدصادق بصیری، چاپ اول، دانشگاه شهید باهنر، مرکز کرمان شناسی، ۱۳۸۳، ۵۲۲ ص، وزیری.

این مجموعه مشتمل بر ۴۱ مقاله درباره شاه نعمت‌الله ولی، عقاید، اندیشه‌ها و اشعار اوست با عناوینی همچون سهم شاه نعمت‌الله ولی در ترویج ادب شیعی؛ ویژگی‌های عقل در دیوان شاه نعمت‌الله ولی؛ احوالات و فضایل و کمالات شاه نعمت‌الله ولی؛ شاه نعمت‌الله ولی غزل‌سرایی در دوران اوج غزل فارسی؛ سبک و نوع ادبی آثار شاه نعمت‌الله ولی؛ ولی و انسان کامل از دید شاه نعمت‌الله ولی و دیگر عرفا؛ نگاهی گذرا به عرفان اسلامی و افکار و احوال؛ بررسی

معناشناختی استعاره و تکرار در غزلیات؛ وحدت وجود و بازتاب آن در اشعار شاه نعمت‌الله ولی؛ تأثیرات ابن عربی بر شاه نعمت‌الله ولی در ... و مضامین رایج در شعر شاه نعمت‌الله ولی.

◊ از زبان شناسی به ادبیات: نظم

کودش صفوی، چاپ اول، سوره مهر، تهران، ۱۳۸۳، ۳۲۶ ص، رقعی.

نویسنده در کتاب حاضر می‌کوشد تا با استفاده از امکانات جدید مطالعه زبان و ادبیات در حوزه زبان شناسی ساخت‌گرا به بررسی زبان شناختی نظم به عنوان گونه‌ای از ادب فارسی بپردازد. هدف اول آن است که ثابت شود آنچه تاکنون تحت عنوان فنون بلاغت در توصیف و تحلیل صناعات ادبی به کار رفته است بر مبنای علمی استوار نیست. هدف دوم در توصیف و طبقه‌بندی صناعات ادبی وابسته به نظم بر مبنای پیکره‌ای از نمونه‌های ادبی فارسی است. عناوین مباحث کتاب عبارتند از: ساخت‌گرایی؛ زبان و نشانه؛ نقش‌های زبان؛ زبان ادب؛ برجسته‌سازی ادبی؛ پیشینه مطالعات ادبی در غرب؛ پیشینه مطالعات ادبی در میان مسلمانان؛ امکان تأثیر پژوهشگران اروپایی در بلاغت اسلامی؛ نارسایی‌های مطالعات ادبی سنتی؛ تاریخچه اجمالی مطالعات زبان شناختی ادبیات؛ بازیابی پژوهش‌های زبان شناختی ادبیات؛ تکرار کلامی؛ توازن آوایی؛ توازن واژگانی؛ توازن نحوی؛ سلسله مراتب نظم آفرینی و طبقه‌بندی صناعات بدیعی نظم.

◊ ترجمه و شرح اشعار منسوب به فاطمه زهرا و

امامان معصوم از فرزندان آن حضرت

ترجمه حسن عبداللهی، چاپ اول، بوستان کتاب، قم، ۱۳۸۳، ۳۴۴ ص، وزیری.

این اثر ترجمه و شرح اشعاری است که به

فاطمه زهرا(س) و فرزندان امام و معصوم وی (جز امام زمان) منسوب می‌باشد. شیوه کار مترجم به این گونه است که متن ترجمه را پایین متن عربی قرار داده و هر جا لغتی دشوار بوده آن را در پاورقی توضیح داده است، مثلاً ذیل این بیت منسوب حضرت زهرا:

وَبَكَكَ الْحَجُونَ وَالرَّكْنَ وَالْمَشْ

عَرُّ يَا سَيِّدِي مَعَ الْبَطْحَاءِ

دو کلمه حجون و بطحاء را در پانویس توضیح داده، بعد ترجمه آن را در پی متن عربی می‌آورد (ای سرور من، کوه حجون و رکن مشعر و سرزمین مکه بر تو گریستند).

◊ نشانی خانه باران

محبوبه زارع، چاپ اول، بوستان کتاب قم، ۱۳۸۴، ۲۴۸ ص، رقعی.

این اثر نگرشی داستان گونه به زندگانی حضرت زهراست، از زمانی که خدیجه(س) دوری چهل روزه پیامبر را به فرمان خداوند باید تحمل می‌کرد تا زمانی که علی(ع) وی را دور از چشم اغیار به خاک می‌سپارد. نویسنده همه این فاصله را در ۷۸ پلاک می‌گنجاند، پلاک به پلاک خواننده را به عمق زندگانی فاطمه زهرا(س) می‌کشاند و چشم انداز وی را به این حیات طیبه و خجسته و سعت می‌دهد، هم اطلاع تاریخی وی را ارتقا می‌بخشد و هم به نوعی گوشزد می‌کند که بزرگان راستین اسلام برای تنومند شدن هر چه بیشتر دین زجرها و سختی‌های بسیاری تحمل کردند و حال و وظیفه هر مسلمانی است که این تحمل‌ها را قدر نهد و تخطی از دین و دستورهای الهی را جایز نشمارد.

همین داستان‌گونه‌گی سبب گردیده دایره مخاطبان این اثر گسترش یابد، برخلاف بسیاری نوشته‌ها که کوشیده‌اند زاویه دیدی علمی و مستند از زندگانی حضرت

فاطمه به دست دهند، ویژگی دیگری که سبب شده حجم مخاطبان فزونی یابد اثر ساده و روان آن است که چند سطری نقل می‌گردد:

«ارتباط عجیبی است میان تو با کعبه و علی(ع) و می‌دانم که خوب به اسرار این ارتباط ازلی آگاهی. سال دوم هجری است. قبلهٔ مسلمانان از بیت المقدس به سوی کعبه برمی‌گردد و خدا تو را در خانهٔ علی ساکن می‌کند و چه سکونت بزرگی که همزمان سورهٔ «اهل اتی» در شأن اهل بیت نازل می‌شود و این یعنی نزول برکات بر اهل زمین» (ص ۱۰۴).

◁ مجموعه‌ها

◊ مجموعه آثار افضل‌الدین ابو حامد کرمانی

محمدصادق بصیری، چاپ اول، دانشگاه شهید باهنر کرمان، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی استان کرمان، ۱۳۸۳، ۲۶۰ ص، ویر.

در مجموعه حاضر آثار و نوشته‌های تاج‌الزمان افضل‌الدین احمد حامد کوهستانی کرمانی (۵۳۰-۵۱۶) از تاریخ‌نگاران و نویسندگان دورهٔ سلجوقیان و غزنویان معرفی و خلاصه‌ای از متن هر یک درج شده است. این آثار عبارتند از عقدا لعلی للموقف الاعلی: این کتاب علاوه بر روایات تاریخی و شرح احوال ملوک و حوادث روزگار متضمن داستان‌ها، اشعار و اندرزهاست؛ بدایع الازمان فی وقایع کرمان: این کتاب تاریخ مفصل کرمان به ویژه دورهٔ سلجوقی را دربر داشته است؛ المضاف الی بدایع الازمان فی وقایع کرمان: در این کتاب حوادث مربوط به حملات خراسانیان و فارسینان به کرمان بعد از سال

۶۰۵ گنجانده شده است؛ رساله صلاح الصحاب فی طب: یکی از رسالات طبی و بهداشتی افضل کرمانی است.

◊ کوی سلامت: مجموعه مقالات همایش بزرگداشت خواجه عماد فقیه کرمانی (۳۱-۳۰ خرداد ماه ۱۳۸۱، کرمان)

محمد رضا صرفی، چاپ اول، دانشگاه شهید باهنر، کرمان، ۱۳۸۳، ۵۵۴ ص، ویر.

در این مجموعه مقالات مربوط به همایش بزرگداشت عماد فقیه کرمانی که در تاریخ سی ام و سی و یکم خرداد ماه سال ۱۳۸۱ در کرمان برگزار گردیده فراهم آمده است. کتاب حاضر مجموعاً شامل ۴۳ مقاله بوده که برخی از آنها بدین قرار است: آب و آینه: هنرورزی در شعر عماد فقیه؛ استعاره‌ای در ابهام؛ تصوف و عرفان قرن هشتم هجری و عرفان خواجه عماد کرمانی؛ تقابل عقل و عشق در دیوان خواجه عماد فقیه کرمانی؛ جایگاه عماد فقیه کرمانی در ده‌نامه سیرایی؛ جایگاه عماد فقیه کرمانی در سبک عراقی؛ صعود هنری غزلیات عماد؛ نگاهی به داستان پردازای عماد؛ نگاهی به نسخه‌های خطی و غزل عمادالدین فقیه کرمانی؛ هنجار و هنجارگریزی در شعر عماد فقیه کرمانی.

◊ سرباز علم، سرباز فرهنگ (یادنامه عبدالحسین زرین کوب)

محمد جواد حق شناس، چاپ اول، داستان سرا، شیراز، ۱۳۸۳، ۳۰۴ ص، رقی.

این مجموعه که مشتمل بر مقالاتی است به مناسبت بزرگداشت استاد عبدالحسین زرین کوب (۱۳۷۸-۱۳۰۱) عناوینی از این دست را شامل می‌شود: نثار روان فیاض و طبع دریایی استاد عبدالحسین زرین کوب؛ شاید که چشمه بگرید به‌های

هوی؛ یکی گنجی پدید آید درین دکان زرکوبی؛ بررسی آرا و نظریات عرفانی دکتر زرین کوب؛ روش سهل و ممتنع دکتر زرین کوب در تحقیق و نگارش؛ زرین کوب و اعتلای نسل دانشگاهی؛ مآثر و مفاخر آذربایجان در ذهن و زبان دکتر زرین کوب؛ همراه با زرین کوب در گلشن عرفان اسلامی. در پایان کتاب نیز فهرست آثار، تحقیقات و ترجمه‌های دکتر زرین کوب درج شده است.

◊ عیار نقد در آینه: یادنامه عبدالعلی دستغیب

محمد برداران، چاپ اول، داستان سرا، شیراز، ۱۳۸۳، ۳۶۴ ص، رقی.

این مجموعه مشتمل بر نوشته‌ها و مقالاتی است به مناسبت یادنامه عبدالعلی دست‌غیب که در زمینهٔ نقد ادبی نوشته‌هایی دارد، برخی از این مقالات عبارتند از: نواندیشی‌های دستغیب در شناخت حافظ؛ دقت در گزینش، شکیبا در نقد؛ حاشیه‌ای کمرنگ بر متنی بزرگ؛ خشت بر خشت تا آینه؛ جراح روح ادبیات داستان؛ دستغیب: تلاش در جهت تثبیت نقد ادبی؛ ادای احترام به یک منتقد ادبی. در بخش پایانی کتاب نیز برخی نوشته‌های دستغیب دربارهٔ دیگران ذیل عناوینی از این دست فراهم آمده است: فردوسی و انگیزهٔ او در آفرینش؛ حافظ و زبان رمز در شعر او؛ نیما یوشیج؛ با نگاهی به منظومه افسانه؛ فروغ فرخزاد و جنبه‌های دوگانه عشق و بیم زوال در شعر او؛ سید محمدعلی جمالزاده؛ با نگاهی به رمان یکی بود یکی نبود و زندگی و شعر فدریکو گارسیا لورکا.

